

NL

PETRA NOORDHUIS nd.nl/nederland BEELD ANP / REMKO DE WAAL

‘Verplichte prik past niet in onze cultuur’

...2022 wordt het jaar van meer vaccinatieplicht, verwachten juristen.

...Gezondheidsjurist Martin Buijsen denkt dat het in Nederland niet verplicht wordt om je te laten vaccineren tegen corona. ‘Nederlanders zijn al goed gevaccineerd in vergelijking met inwoners van andere landen.’

► ROTTERDAM

Nee, er zijn geen plannen voor een vaccinatieplicht, verzekert premier Mark Rutte. Toch wil hij zo'n plicht ook niet uitsluiten. Daar kwam onlangs het advies van de drie 'economische' ministeries (Financiën, Economische Zaken en Sociale Zaken) bij: zij willen dat het kabinet de voor- en nadelen van een vaccinatieplicht onderzoekt, omdat de schade door lockdowns vanwege het coronavirus 'gigantisch' is. De keuze is uiteindelijk aan het parlement. Maar wat eerder ondenkbaar leek in Nederland, ligt nu serieus op tafel. 'Bij verplichte vaccinatie is er een rechtsregel die stelt dat mensen de plicht hebben om zich te laten vaccineren. Zo'n wet kan gepaard gaan met een boete', legt Martin Buijsen uit, hoogleraar Gezondheidsrecht aan de Erasmus School of Law (ESL). Het komt volgens hem neer op inperking van de Europese grondrechten, in dit geval het recht op een privéleven en lichamelijke integriteit. 'Grondrechten mogen ingeperkt worden, maar dat moet bij wet gebeuren. Verder moet er een legitiem doel zijn en moet een wet noodzakelijk zijn en proportioneel. Volksgezondheid is een erkend legitiem doel.'

rechten beschermen

Grondrechten moeten soms worden ingeperkt om een ander grondrecht te beschermen, zegt Roland Pierik, hoofddocent rechtsfilosofie aan de juridische faculteit van de Universiteit van Amsterdam. 'In deze situatie gaat het om bescherming van het 'recht op onderwijs'; je wilt niet elke keer de school drie maanden dicht doen. Het recht op eigendom wordt mogelijk ook geschaad. Mensen die een restaurant hebben, kunnen het

tijdens een lockdown niet gebruiken waarvoor het bestemd is: een inkomen genereren. Verder moet het recht op gezondheid worden beschermd; als de intensive cares vol liggen met coronapatiënten, kun je er als je een hartaanval krijgt niet meer terecht.'

Veel Europese landen kennen al een vaccinatieplicht voor 'kinderziekten' als mazelen, kinkhoest en polio, zegt gezondheidsjurist Buijsen. 'Er is dan een sanctie als het kind niet is gevaccineerd. Het kind is bijvoorbeeld niet welkom op het kinderdagverblijf of de ouders worden gekort op de kinderbijslag.' Nederland kent

‘Volksgezondheid is een erkend legitiem doel om vaccinatie te verplichten.’

zo'n verplichting voor kindervaccinaties niet. Toch laat meer dan 90 procent van de ouders hun kinderen inenten tegen twaalf infectieziekten. Daarmee staat Nederland in Europa aan de top.

'Je ziet nu dat vaccinatie tegen COVID-19 alleen verplicht wordt in landen die een traditie van verplicht vaccineren kennen, zoals Italië en Frankrijk', zegt Buijsen. In landen die zo'n traditie niet kennen, zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk, zal geen vaccinatieplicht voor COVID-19 worden ingesteld, verwacht hij. 'Waarom zou je het willen? 100 procent vaccinatiegraad is natuurlijk het beste, maar Nederlanders zijn al goed gevaccineerd tegen corona in vergelijking met inwoners van andere landen. Meer dan 85 procent van de volwassenen heeft twee prikken gehaald. De tegenstanders hoor je hard, maar er zijn er niet zoveel. In Oostenrijk ligt de vaccinatiegraad iets boven de 60 procent. Dat is wel wat anders.'

Uitbreiding van de coronapas naar de werkvloer kun je ook per wet regelen. Buijsen verwacht dat het ontslaan van ongevaccineerde werknemers niet zal standhouden. 'Er loopt momenteel een rechtszaak over een Franse brandweerman die onbetaald thuiszit omdat hij zich niet wil laten vaccineren. Dat zou hij best weleens kunnen winnen. Het Hof van Straatsburg geeft de staat de ruimte voor een eigen afweging voor de noodzakelijkheid en proportionaliteit van een rechtsregel. Maar is medewerkers ontslaan of met onbetaald verlof naar huis sturen nog proportioneel? De werkgever had hem ook betaald thuis kunnen laten zitten of hem een korting op zijn salaris kunnen geven van 5 procent.'

In Nederland ziet Buijsen een coronapas op het werk niet gauw ingevoerd worden. 'De bereidheid onder zorgpersoneel in Nederland om zich te laten vaccineren is al torenhoog.' Rechtsfilosoof Roland Pierik verwacht wel dat er op speciale werkplekken, zoals in de zorg en in het leger, een meer dwingende plicht tot vaccineren tegen COVID-19 komt. Dat kan zelfs zonder dat er een wet is, vertelt hij. 'Een Nederlandse rechter heeft deze week uitspraak gedaan in een zaak over een danser die zich niet wilde laten vaccineren en testen. Zijn loon mocht worden gestopt. De rechter heeft er dus begrip voor dat werkgevers klem staan; die moeten ook iets.'

dweil voor de kraan

Pierik weet niet of het 3G-beleid nog werkt bij de omikronvariant. Dit beleid werkt alleen als je zeker weet dat vaccinatie voldoende beschermt tegen verspreiding, stelt hij. Dan zou het een goede maatregel zijn, omdat je gevaccineerde en geteste mensen de ruimte geeft om weer veilig aan het werk te gaan zonder risico op verdere verspreiding.' Bij het deltavirus leek dat het geval te zijn, bij omikron is daar nog onvoldoende over bekend. Daarnaast lijkt het erop dat 2G alleen werkt bij beperkte verspreiding van het virus, zegt de rechtsfilosoof. 'Het is een dweil die

handig is bij een lekkende kraan. Als de hele kraan eraf valt, helpt die dweil niet meer. In die laatste situatie zitten we nu.'

2G betekent dat de coronapas alleen nog wordt gegeven aan wie gevaccineerd of genezen is en niet meer aan geteste personen zoals nu met een 3G-beleid het geval is. Als je verder wilt gaan dan een 3G-beleid, is het logischer om voor een algemene vaccinatieplicht te kiezen dan voor een 2G-beleid, vindt hij. Het probleem met 3G is dat de controle aan het bedrijfsleven wordt uitbesteed, zegt Pierik. 'Dat roept weerstand op en kan leiden tot polarisatie.' Daarnaast is het volgens hem de

vraag of het enige doel van de coronapas is om de verspreiding van het virus tegen te gaan. 'Minister Hugo de Jonge zegt van wel, maar misschien zit er stiekem de wens onder dat mensen zich meer gaan laten vaccineren.'

Pierik vindt een vaccinatieplicht 'duidelijker en eerlijker'. 'Als je wilt dat meer mensen zich laten vaccineren, dan moet je als overheid zelf actie ondernemen en zeggen: het is onverstandig om ongevaccineerd te zijn, dus verbinden we er juridische consequenties aan. Als je zo van 15 procent ongevaccineerden 10 procent of 5 procent kunt maken, dan is dat winst.' <